21. 7. 2009

ID: 57372

Odpovědnost za škodu

Za nepředvídatelnou škodou je třeba považovat takovou škodu, jejíž vznik nemohl škůdce předvídat s přihlédnutím ke všem skutečnostem, které znal nebo měl při obvyklé péči znát v době vzniku závazkového vztahu a právem se tedy domníval, že z porušení povinnosti, kterého se dopustil, taková škoda vzniknout nemůže.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2001/99, ze dne 2.2.2000)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně S., B. a.s. (právní nástupkyně S. v.o.s.), advokátem, proti žalovanému Ing. Z. Š., zast. advokátem, o zaplacení 330.760,- Kč a vzájemném návrhu na zaplacení 169.240,- Kč, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. května 1999, č.j. 15 Co 795/98-118, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. května 1999, č.j. 15 Co 795/98-118 a rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 17. července 1998, č.j. 7 C 69/95-98 se zrušují a věc se vrací soudu prvého stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 17.7.1998, č.j. 7 C 69/95-98 poté, co zrušil předchozí rozsudek soudu prvého stupně pro nedostatečné zjištění skutkového stavu ve vztahu ke vzájemnému návrhu a pro nesprávnou interpretaci ustanovení § 379 obch. zák. K této interpretaci uvedl, že podle věty druhé cit. ustanovení se do škody, která se nahrazuje podle věty prvé, počítá nejen ta škoda, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana předvídala, ale i ta, kterou mohla předvídat s přihlédnutím ke skutečnostem, které v uvedené době znala nebo měla znát při obvyklé péči. Již ze znění § 379 věty druhé obch. zák. je patrné, že u tzv. nepředvídatelné škody jde o výjimku ze zásady o nahrazování skutečné škody a ušlého zisku a je nutno z hlediska všech okolností i souvislostí hodnotit, zda je namístě aplikace této odchylky. Soud přitom musí vzít v úvahu, jakou vědomost měl povinný vzhledem ke své situaci a okolnostem na jeho straně v době vzniku závazkového vztahu a i v případě, že vzhledem k nim vznik škody nepředvídal, je třeba zvažovat, co v dané situaci mohl předvídat dbalý podnikatel, uvádí se v odůvodnění. Nelze proto vykládat citované ustanovení tak, že by snad povinná strana musela vždy znát, musela vždy předvídat, z jakého konkrétního titulu škoda případně vznikne, nebo že by musela předvídat škodu z téhož právního titulu, z jakého je uplatňována, uvádí se dále v odůvodnění.

Ve výroku svého rozsudku připustil odvolací soud dovolání pro otázku, zda je škůdce povinen podle § 379 obch. zák. nahradit škodu uplatněnou z jiného právního důvodu, než který jako možný důsledek porušení své povinnosti mohl předvídat.

V odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud dále uzavřel, že soud prvého stupně zjistil úplně skutkový stav. Rovněž dospěl k závěru, že základním předpokladem pro oprávněnost vzájemného návrhu žalovaného je prokázání existence dohody o sjednání cílové prémie za včasné dokončení stavby mezi ním a Ing. T., jako investorem rekonstrukce, jejíhož zaplacení se žalobkyně domáhá, když z této dohody uplatňuje žalovaný vzájemným návrhem náhradu škody vzniklé tím, že uvedenou prémii nezískal. Uzavření dohody považuje okresní soud za prokázané zejména listinnými důkazy, které žalobkyně nevyvrátila. To, že není jednoznačně prokázáno seznámení žalobkyně s dodatkem ke

smlouvě z 1.6.1992 nebo, že žalovaný uplatnil svůj nárok až v soudním řízení, nemůže vést samo o sobě k tomu, „aby bylo vyvozováno dodatečné vyhotovení dodatku smlouvy mezi žalovaným a Ing. T.“

„Jestliže právní zástupce žalovaného, který koncipoval dopis z 23.6.1992, neměl tento dodatek k dispozici, je přirozené, že v něm na prémii nemohl poukázat. Vydání stavebního povolení s tímto nijak nesouvisí. Přece i smlouva mezi účastníky byla uzavřena v době, kdy nebylo stavební povolení vydáno (platilo ale stavební ohlášení z r. 1990), stejně jako žalobkyně prováděla stavbu po většinu doby bez něho a nikdo přitom nezpochybňuje existenci smluvního vztahu mezi účastníky.

Ve smlouvě mezi žalovaným a Ing. T. ze dne 6.2.1992 byla zakotvena povinnost žalovaného uhradit vzniklou škodu zvýšenou o 200 % v případě nedodržení termínu dokončení stavby, tato škoda mu v té době bezprostředně hrozila a proto hovořil o ní.“

Nutno pak dodat, že uzavření dodatku č. 1 ke smlouvě ze 6.1.1992 dne 1.6.1992 potvrzují nejen listinné důkazy, ale i výpovědi účastníků této smlouvy, uvádí se dále v odůvodnění. O tom, že „pan Š. měl přislíbenou nějakou odměnu za termín“, vypovídal i svědek Ing. Č.. Za této situace nebylo důvodu provádět další dokazování.

Důkazně podložen je podle odvolacího soudu i další závěr soudu prvého stupně, že nedodržení dohodnutého termínu dokončení díla, na který byla vázána cílová prémie žalovaného, bylo zaviněno žalobkyní. Co do odůvodnění tohoto závěru odkazuje odvolací soud na rozsudek soudu prvého stupně. Přitom neexistence řádného stavebního povolení by měla význam pouze v tom případě, že by žalobkyně skutečně „přerušila na nějakou dobu stavební práce a požadovala jeho předložení,“ popřípadě by k přerušení prací dal pokyn stavební úřad. Ze žádného důkazu ale takový stav neplyne. Stejný závěr je třeba přijmout i o údajném prodloužení stavby v důsledku pozdní úhrady dílčích faktur žalovaným. Toto tvrzení podporuje pouze výpověď svědka N., a to pouze v obecné rovině, neboť ani z opakovaných výpovědí tohoto svědka neplyne, v souvislosti se kterými fakturami žalobkyně přistoupila ke snížení intenzity prací nebo k jejich přerušení, kdy a jakým způsobem se to stalo, jaký časový úsek přerušení trvalo apod. „Nejenom žalovaný o ničem takovém neví, ale ani Ing. T., který byl vlastníkem nemovitosti a sledoval průběh realizace díla, ani Ing. Č., který prováděl stavební dozor, nemají o tom vědomost. Navíc se výpověď svědka N. pro svou obecnost, vyhýbavost a rozpor s ostatními důkazy jeví do jisté míry nevěrohodná.“

Protože není ničím doloženo, že by žalobkyně přerušila stavební činnost při provádění díla pro pozdní úhradu faktur, nepřichází v úvahu aplikace § 326 obch. zák., která by případně mohla dát k tomu za splnění zákonných podmínek právní titul.“

Podle § 379 obch. zák. nestanoví-li zákon jinak, nahrazuje se skutečná škoda a ušlý zisk. Nenahrazuje se škoda, jež převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana jako možný důsledek porušení své povinnosti předvídala, nebo kterou bylo možno předvídat s přihlédnutím ke skutečnostem, jež v uvedené době povinná strana znala nebo měla znát při obvyklé péči. Co do výkladu uvedeného ustanovení odkazuje odvolací soud na své předchozí zrušující rozhodnutí.

Žalobkyně v odvolání „už připouští, že mohla předvídat jistý postih ve formě smluvní pokuty při pozdním plnění předmětu díla.“ Z účastnických a svědeckých výpovědí je zřejmé, že žalobkyně od počátku smluvního vztahu se žalovaným věděla, že žalovaný je dodavatelem stavby pro Ing. T. a že oba mají zájem na dodržení termínu dodání díla. Dle výpovědi Ing. T. byla dokonce tato podmínka zvažována již při výběru „stavební firmy.“ Dle výpovědi žalovaného byla žalobkyně opakovaně upozorňována na možnou škodu v souvislosti s pozdním dokončením stavby. Též svědek Ing. Č. vypovídal, že on sám měl obecnou vědomost o odměně slíbené žalovanému za včasné dokončení stavby a že žalobkyně byla na možnou škodu opakovaně upozorňována žalovaným a Ing. T. a také on sám „v tomto směru vyvíjel aktivitu.“ Všechny tyto výpovědi jsou přitom ve shodě.

Žalobkyně tedy s přihlédnutím ke všem okolnostem mohla škodu na straně žalovaného při pozdním odevzdání díla předvídat, a to na úrovni, jakou představuje sjednaná prémie. Jak to dokládá převážná většina smluv, kterými byl v řízení proveden důkaz, bylo a je v obchodních vztazích obvyklé sjednávat si různé druhy sankcí. I např. při průměrné výši smluvní pokuty 0,1 % až 0,5 % denně nebo 5 % měsíčně z ceny díla a při několikaměsíčním prodlení mohla její výše i v daném případě dosáhnout řádově přes 100.000,- Kč.

Jestliže existovala smlouva o smlouvě budoucí mezi Ing. T. a J. K. z 23.5.1992 a ujednání ve smlouvě mezi žalovaným a Ing. T. ze 6.2.1992 o povinnosti žalovaného hradit škodu ve výši 200 % při nesplnění termínu dokončení díla, škoda mohla dosáhnout i vyšších částek.

Sporná prémie není skutečnou škodou, ale lze ji jednoznačně zařadit do kategorie ušlého zisku, který se ve smyslu citovaného ustanovení též nahrazuje. „Odvolací soud nadále zastává právní názor, že není podstatné, zda škoda vznikla a je uplatňována z jiného právního důvodu než předvídal povinný, neboť postačuje i vědomost v době vzniku právního vztahu o možném vzniku škody za porušení určitého závazku.“

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně v otevřené lhůtě dovolání. Co do přípustnosti dovolání odkázala na ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. (správně má být § 239 odst. 2 o.s.ř., neboť dovolatelka cituje občanský soudní řád ve znění, které již není platné).

Dovolání odůvodnila žalobkyně tím, že odvolací soud dovodil, že žalovaný má proti žalobkyni nárok na náhradu škody ve výši cílové prémie, která byla sjednána mezi ním a Ing. T. pro případ včasné opravy nemovitosti. Tento nárok podle odvolacího soudu vyplývá z toho, že žalobkyně žalovanému včas nepředala dílo související s opravou nemovitosti Ing. T. a ten proto nemohl včas předat dílo Ing. T., jak se zavázal ve smlouvě o dílo. Odvolací soud považuje nevyplacení cílové prémie za škodu ve formě ušlého zisku.

Podle ustanovení § 379 obch. zák. se nenahrazuje škoda, jež převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana předvídala, nebo kterou bylo možno předvídat, jako možný důsledek povinnosti, s přihlédnutím ke skutečnostem, jež v uvedené době povinná strana znala, nebo měla znát při obvyklé péči. Pokud by tedy žalobkyně měla žalovanému odpovídat za nějakou škodu vyplývající z jejich závazkového vztahu, pak by měla nahrazovat jen takovou škodu, která byla předvídatelná v době uzavření smlouvy o dílo, tj. ke dni 5.2.1992.

Žalobkyně nemohla v době uzavření smlouvy o dílo předvídat škodu, spočívající v nevyplacení cílové prémie, když smlouva o dílo byla uzavřena téměř čtyři měsíce před údajným vznikem dohody o cílové prémii v dodatku č. 1 ke smlouvě ze dne 6.1.1992. V době vzniku smlouvy o dílo uzavřené mezi účastníky proto nemohla žalobkyně uzavření takové dohody mezi žalovaným a investorem vůbec předvídat. Přitom sjednání cílové prémie není ve stavebnictví vůbec obvyklé a prémie sjednaná v projednávané věci je nadto zcela nepřiměřená obvyklému zisku.

Dovolatelka nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu, že pokud mohla předvídat škodu vzniklou údajným nevyplacením cílové prémie, „postačuje pro jeho odpovědnost za škodu, pokud škoda vznikla i z jiného právního důvodu vyplývajícího z porušení určitého závazku, v tomto případě např. z možného ujednání o smluvní pokutě.“ K tomu dovolatelka namítá, že taková škoda žalovanému nevznikla, když on sám potvrzuje, že na něm Ing. T. žádnou smluvní pokutu nevymáhal.

Dovolatelka rovněž poukazuje na to, že jí nebylo prokázáno, že v době vzniku smlouvy o provedení díla ze dne 5.2.1992 měla „jakoukoli povědomost o tom, jaké možné sankce jsou zahrnuty ve smlouvě mezi Ing. T. žalovaným pro případ prodlení“. V této souvislosti dovolatelka namítá i proti hodnocení důkazů.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. b) o.s.ř., když směřuje proti rozsudku, kterým odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvého stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. Za tohoto stavu již bylo připuštění dovolání odvolacím soudem nadbytečné.

Odvolací soud založil po právní stránce svůj rozsudek na výkladu ustanovení druhé věty § 379 obch. zák., ve kterém se určuje, že se nenahrazuje škoda, která převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana předvídala nebo kterou mohla předvídat jako možný důsledek porušení své povinnosti, s přihlédnutím ke skutečnostem, jež znala nebo měla znát při obvyklé péči.

Odvolací soud dovodil, že jestliže povinná strana předvídala nebo mohla předvídat, že v důsledku jejího prodlení s předáním díla vznikne škoda nejméně v žalované výši z jakéhokoli právního důvodu, je povinna hradit i škodu, která vznikla z jiného právního důvodu, jehož naplnění předvídat nemohla.

Právní závěr odvolacího soudu je nesprávný. Při interpretaci jednotlivých ustanovení zákona je třeba používat nejen výklad gramatický, jak to učinil odvolací soud (přičemž ani gramatický výklad jednoznačně nenasvědčuje závěru, který přijal), ale i výklad systematický a logický. Při použití všech uvedených interpretačních metod dovolací soud dospěl k závěru, že ustanovení druhé věty § 379 obch. zák. zprošťuje osobu, která porušila povinnost v obchodních vztazích jakékoli odpovědnosti za tzv. nepředvídatelnou škodu. Přitom za nepředvídatelnou škodou je třeba považovat takovou škodu, jejíž vznik nemohla tato osoba předvídat s přihlédnutím ke všem skutečnostem, které znala nebo měla při obvyklé péči znát v době vzniku závazkového vztahu a právem se tedy domnívala, že z porušení povinnosti, kterého se dopustila, taková škoda vzniknout nemůže.

Při výkladu přijatém odvolacím soudem by ke zproštění odpovědnosti za nepředvídatelnou škodu došlo pouze tehdy, jestliže by jiná škoda nemohla vzniknout, popřípadě jestliže by mohla vzniknout jen v rozsahu nižším, než je výše nepředvídatelné škody. Výklad ustanovení § 379 odst. 2 obch. zák., který přijal odvolací soud, by tak zbavoval smyslu ta ustanovení obchodního zákoníku, ze kterých vyplývá, že poškozený, aby se domohl náhrady škody, musí prokázat splnění podmínek pro vznik odpovědnosti za škodu. Při takovém výkladu by poškozenému postačovalo pouze prokázat, že z porušení povinnosti mohla vzniknout jakákoli škoda (zejména, že mu mohl ujít zisk) a, bez ohledu na to, že se nepodařilo prokázat, že nějaký zisk skutečně ušel, požadovat jeho náhradu (ve výši určené podle § 381 obch. zák.) na základě průkazu, že vznikla nepředvídatelná škoda.

V průběhu dovolacího řízení Nejvyšší soud zjistil, že původní žalobkyně zanikla přeměnou na akciovou společnost, a že tedy došlo k univerzální sukcesi, proto změnil její označení.

Protože rozsudek odvolacího soudu, stejně jako rozsudek soudu prvního stupně je založen na nesprávném právním posouzení, Nejvyššímu soudu nezbylo než je podle ustanovení § 243b odst. 1 a 2 o.s.ř. zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za újmu
- Odměna advokáta
- Obydlí
- Územní plán

- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)